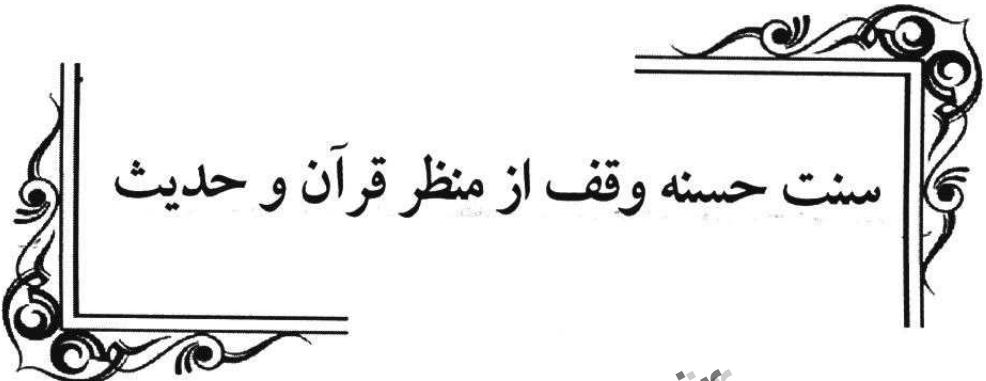

سنت حسنه وقف از منظر قرآن و حدیث

www.ketab.ir

مؤلف:

زهرا ترکمن

فارغ التحصیل دانشگاه علوم و معارف اسلامی

سرشناسه : ترکمن، زهرا، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور : سنت حسنه وقف از منظر قرآن و حدیث/ مولف زهرا ترکمن.
مشخصات نشر : تهران: میعاد اندیشه، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۱۶۲ ص.
شابک : 9-978-622-231-836-۰۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی : فیفا
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۵۰ - ۱۶۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع : وقف
Waqf
وقف-- جنبه‌های قرآنی
Waqf-- Qur'anic teaching
وقف-- احادیث
Waqf-- Hadiths
BP۱۹۲/۲ : رده بندی کنگره
۲۹۷/۲۷۲ : رده بندی دیویی
۸۷۱۵۱۶۹ : شماره کتابشناسی ملی
فیفا : اطلاعات رکورد کتابشناسی

عنوان کتاب : سنت حسنه وقف از منظر قرآن و حدیث

مؤلف : زهرا ترکمن

ناشر : ميعاد اندیشه

طراح جلد: شکوفہ احمدی

صفحه آرا: مائده طومار

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت : ۴۰۰/۰۰۰ ریال

شماره: ۹-۸۳۶-۲۳۱-۶۲۲-۹۷۸

تلفن انتشارات: ۰۹۱۲۵۱۲۰۰۶۷ - ۰۲۱۶۶۰۱۷۴۴۸ - ۰۲۱۶۶۰۱۴۷۹۷

همه ی حقوق مادی و معنوی این اثر برای مؤلف محفوظ است.

تکثیر و انتشار این اثر به هر صورت، از جمله بازنویسی، فتوکپی، ضبط الکترونیکی

و ذخیره در سیستم های بازیابی و پخش، بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از مولف

به هر شکلی ممنوع است.

این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول: مفهوم شناسی وقف.....	۱۵
۱-۱- معنا شناسی وقف.....	۱۶
۱-۱-۱- وقف در لغت.....	۱۶
۱-۱-۲- وقف در اصطلاح.....	۱۷
۱-۱-۲-۱- نظر فقهای شیعه در مورد وقف.....	۱۸
جمع بندی.....	۲۲
۱-۲- مفاهیم مرتبط با وقف.....	۲۳
۱-۲-۱- انفاق.....	۲۳
۱-۲-۲- احسان.....	۲۵
۱-۲-۳- ایثار.....	۲۷
۱-۲-۴- باقیات الصالحات.....	۲۹
۱-۲-۵- سبیل الله.....	۳۱
۱-۲-۶- صدقه.....	۳۳
جمع بندی.....	۳۴
۱-۳- انواع و اقسام وقف.....	۳۵
۱-۳-۱- تقسیم وقف به اعتبار موقوف علیهم.....	۳۵
۱-۳-۲- تقسیم وقف به اعتبار مدت زمان وقف.....	۳۵

۳۶	۱-۳-۳- تقسیم وقف به اعتبار نوع موقوفه
۳۶	۱-۳-۴- تقسیم وقف به اعتبار مشروعیت وقف
۳۶	۱-۳-۵- تقسیم وقف به اعتبار نوع استفاده از موقوفه
۳۷	۱-۳-۶- تقسیم وقف به اعتبار نوع مدیریت موقوفه (از نظر سازمان اوقاف)
۳۹	فصل دوم: شاخصه‌های وقف
۴۰	۲-۱- توأم با ایمان
۴۳	۲-۲- قصد قربت
۴۶	۲-۳- وقف از طیبات
۴۹	۲-۴- وقف از اموال دوست داشتنی و محبوب
۵۲	۲-۵- منت نگذاشتن در وقف
۵۴	۲-۶- سرمایه‌گذاری برای آینده
۵۶	۲-۷- اعتدال
۵۹	۲-۸- تکریم شخصیت و کرامت انسانی
۶۲	۲-۹- آزادی و حق انتخاب
۶۵	۲-۱۰- امیدواری و آرمان‌نگری
۶۹	۱-۱۱- عدم جواز خرید و فروش موقوفه
۷۱	جمع بندی
۷۳	فصل سوم: آثار فردی و اجتماعی وقف
۷۴	۳-۱- بخش اول: آثار فردی وقف
۷۴	۳-۱-۱- تقرب به خدا
۷۷	۳-۱-۲- رحمت و بخشش الهی
۸۰	۳-۱-۳- تزکیه نفس
۸۲	۳-۱-۴- آرامش روحی
۸۵	۳-۱-۵- عاقبت به خیری
۸۶	۳-۱-۶- ذخیره پاداش اخروی و تداوم آن
۸۸	۳-۱-۷- تقویت روحیه خدمت به مردم
۹۰	۳-۱-۸- برخورداری از نام نیک و جاوید

۹۳	۳-۱-۹- برکت مادی
۹۵	جمع بندی
۹۵	۳-۲- بخش دوم: آثار اجتماعی وقف
۹۶	۳-۲-۱- افزایش گرایش جامعه به ارزش‌های معنوی و اخلاقی
۹۸	۳-۲-۲- تقویت حکومت اسلامی
۱۰۱	۳-۲-۳- گسترش عدالت اجتماعی
۱۰۳	۳-۲-۴- استقلال و شکوفایی اقتصادی
۱۰۶	۳-۲-۵- پیشرفت فرهنگی
۱۰۹	۳-۲-۶- فقرزدایی
۱۱۱	۳-۲-۷- انگیزهی احترام و جلب محبت
۱۱۴	جمع بندی
۱۱۵	فصل چهارم: موانع وقف
۱۱۶	۴-۱- شیطان
۱۱۸	۴-۲- مال و اولاد
۱۲۱	۴-۳- ضعف یا فقدان ایمان
۱۲۴	۴-۴- کج اندیشی و توجیه گرایی
۱۲۷	۴-۵- بی تفاوتی و عدم احساس مسئولیت
۱۳۱	۴-۶- ترس از فقر
۱۳۴	۴-۷- حرص
۱۳۸	۴-۸- طلب کبر و بزرگی
۱۴۰	۴-۹- بخل و تنگ نظری
۱۴۳	۴-۲۰- نفاق
۱۴۶	جمع بندی
۱۴۷	فصل پنجم: سخن پایانی
۱۵۰	منابع و مآخذ

پیشگفتار

سنت بارز وقف، از مصادیق احسان، خیرخواهی و از حسنات مؤکد دینی است و در زمره اعمال صالح باقیه است که از نظر اخلاقی، بارزترین تجلی روحیه تعاون اجتماعی است. وقف در واقع، جاودانه نمودن ثروت‌های دنیوی و تلاش برای اخروی نمودن ثروت‌های دنیایی است که توصیه‌های فراوانی در تعالیم دینی برای آن وجود دارد؛ ولی متأسفانه به دلایل مختلف، امروزه آن گونه که باید مسلمانان به آن توجه کافی ندارند. البته در طول تاریخ، مسلمانان با پیروی از پیامبر گرامی اسلام (ﷺ) و اهل بیت (علیهم‌السلام) پاک او که پایه‌گذار اولیه وقف بوده‌اند، با توجه به نیازهای روز جامعه و به منظور رفع کمبودهای مادی و معنوی مردم، توسعه‌ی علم و دانش، بهداشت، امور عام‌المنفعه و رواج احسان و نیکوکاری، املاکی را در جهت احداث یا عمران مساجد، مکان‌های آموزشی، بهداشتی، بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها و موارد دیگر وقف نموده‌اند.

از این راه، می‌توان بسیاری از درم و رنج‌های بشری را التیام بخشید و در پیشرفت، آبادانی، تعلیم و تربیت، اثرگذار بود. بنابراین هدف از وقف در اسلام آن است که سطح زندگی قشرهای پایین اجتماع که نمی‌توانند نیازهای زندگی‌شان را بدون کمک دیگران رفع کنند، ارتقا یابد تا همگان در جامعه‌ی اسلامی، به طور همسان از امکانات بهره‌مند شوند و موجبات ترویج آن فراهم گردد. لذا بر این مبنا، هدف پژوهش حاضر آن است که با استفاده از روش تحلیلی و توصیفی به بررسی وقف در آیات و روایات بپردازد. تعریف مشخص و تبیین دقیق‌تر از محدوده و مرزهای وقف، شاخص‌های وقف، آثار فردی و اجتماعی وقف و موانع وقف از جمله مهمترین مباحثی است که در این پژوهش به آن‌ها پرداخته شده است، تا از این طریق مخاطبان با این سرمایه‌گذاری معنوی آشنا شوند و به احیای این صدقه جاریه بپردازند.

یکی از اموری که در بنای جامعه اسلامی نقش کلیدی دارد و باید مورد توجه و عنایت خاص قرار بگیرد، احیای سنت اسلامی است. سنت‌هایی که اگر به‌طور جدی در جامعه رایج شوند، قادرند بسیاری از مشکلات و مسائل موجود در جامعه اسلامی را بدون دخالت دولت و با تکیه بر انگیزه‌ی مردم حل کنند. وقف یک سنت اسلامی است که ریشه در تاریخ اسلام

داشته با آن زاده شده، و همراه با آن رشد کرده است. اولین مشوق وقف شخص پیغمبر (ﷺ) بوده و بعد از ایشان اهل بیت (علیهم السلام) و خاندان آن حضرت و اصحاب و پیروان آنان به این عمل صالح اقدام کرده اند.

مقوله وقف از افتخارات دین اسلام است و از اینکه به طور غیرمستقیم در قرآن و به طور مستقیم در سیره پیامبر (ﷺ) و ائمه (علیهم السلام) به آن توجه فراوان شده است، نشانگر اهمیت والای آن در نزد خداوند متعال و اهل بیت (علیهم السلام) می باشد. علی رغم عمق تاریخی که وقف داراست از طرف صاحبان قلم کمتر مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. به طوری که امروزه این سنت نیکوی الهی کم رنگ شده است و احیای این سنت، لازمه اش شناسایی شاخصه ها و آثار آن می باشد. لذا نگارنده به جهت قدردانی و احیای سنت وقف و اثبات اینکه اگر این سنت عمل شود، بسیاری از مشکلات جامعه حل می شود، تصمیم به نوشتن این کتاب گرفت.